

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, fél iven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár: egész évre
2000 K., félévre 1000 K.
Egyes szám ára 150 K.

Kit várunk?

Az advent ideje pár nap múlva elközelget. Minden igaz keresztyén lelkét be fogja tölteni a szent várakozás. Mily szép és kedves dolog is a reményteljes várakozás? Színes ábrándjaival talán nagyobb örömet szerez sokaknak, mint a beteljesedett valóság.

Közeleg az advent. Várjuk, aki eljövendő. De tudjuk-e, hogy kit várunk, ki az a Krisztus, aki jön?

Ha a gyermekvilágot kérdezzük meg, annak tagjai ragyogó szemekkel azt felelik, hogy várjuk, a kis Jézust, aki a jó gyermekeknek ajándékot hoz csillogó karácsonyfával. Nyilvánvaló dolog, hogy mi nem ilyen Jézust várunk.

Sokan vannak, akik — mint a régi zsidók — olyan uralkodót várnak, aki ellenségeit vasvesszővel legyőzi és uralmát az egész föld kerekén biztosítja. Ezek tudják azt, hogy a földtekén legtöbb alattvalója, híve és szolgája Jézus Krisztusnak van; nincs olyan államfő, nem volt a múltban sem, s nincs olyan vallásalapító, amelynek nevére annyi térd hajolna meg, mint az Emberfiának tiszteletére. S mégis, ezeket a földi hatalomért epekedőket, erre várókat ezzel utasítja el: Az én országom nem e világból való.

Mások elégedetlenek a világ rendjével. Nem látván Isten munkáját az emberiség történelmében, rendszertelen zürnek minősítik azt és várva-várják, aki hatalmas szellemi nagyságával világosságot áraszt a lelki homályban; új törvényeket szab az avultak helyébe és mint igazi Mester a tökéletesség eddig nem ismert ösvényeit mutatja meg. Ezek is csalódní fognak, mert nem vették észre, hogy a homály onnan van, mert háttal vannak a világosság felé, nem a törvények évteltek el, hanem ők nem tartják meg azokat; ezért szól hozzájuk a Mester: Nem azért jöttem, hogy a törvényt eltöröljem, hanem hogy betöltssem.

Ismét mások, akik azt hallották Felöle, hogy a békesség Fejedelme, úgy várják Öt, mint aki mindent kiegyenlít, lecsendesít s beteges képzelgésben azzal ámitják magukat, hogy akit várnak, az nekik elhozza a világ békességét. Úgy vélik, hogy aki eljövendő, minden türelmetlenkedést, min-

den háborgást varázslatos álom módjára elszongit, elaltat s olyan békességet teremt, mint amilyen — a síré. Mennyire meglepődnek ezek az adventi várakozók, mikor meghallják: Nem azért jöttem, hogy békességet hozzak, hanem hogy fegyvert.

És lesznek olyan várakozók, akik nem akarnak uralkodni, sem újdonságot nem hajhásznak, a világ békessége után sem epekednek, de akik viaskodnak a bensejökben a lélek felsőbbiséért, akik nem akarnak magukban ismerni „más törvényt”, akik tusakodnak a világ minden hatalmaságával, hogy rettentő bűneiket elhagyják, az Úr törvényei szerint szabják életüket és a sátán műve miatt meghasonlott házuk népét magukkal egyetemben odaállítsák az eljövendő elé, hogy mossa meg őket tisztára, fehérre minden tisztátalantól. Ezek nem fogják soha megkérdezni Jézustól: Te vagy-e az eljövendő, mert meghallják szívökben az Ő szavát, amely nem az igazakat hívogatni jött, hanem a bűnösöket a megtérésre. Mt 9:13.

sk.

Egyház

Megnyitó beszéd

a debreczeni egyházmegye őszi közgyűlésén.

Nagytisztelű és méltóságos egyházmegyei Közgyűlés!

Mióta utóljára voltunk itt egybegyűlve, elpompázott a tavasz, eliramlott a nyár, itt a lombhullató ősz a maga édes bús melankóliát termelő napjaival és mi nem szabadultunk meg aggodalminktól, epekedéseinktől. A tovalibbenő idő folyamán voltunk ahogy voltunk, éltünk ahogy éltünk, küzdve kárral, bajjal. Küzdve azzal a kóros betegséggel, melynek csiráit a fölöttünk átzúgott gonosz idők oltották be az embervilágba; s küzdve azokkal a bajokkal, miket a versengés és háborgás öröge szokott fölidézni.

Sem árva nemzetünk, sem szegény egyházunk nem bír kibontakozni a kelevények labirintjaiból. Pedig számosan kínálkoznak arra, hogy elkalauzolnak bennünket az ígért csodás, szép világába.

Am jól ismerjük már ez önként kínálkozó nagy jó akaróinkat. Valahogy nagyon is hasonlítanak amaz athéni demagógokhoz, akik a hazaért vérző Miltiadesek seibeiben is nagy kéjelegve vájkálnak az utcai tömegek durva röhejének közepette.

Micsoda kothurnusokban lépnek föl s járnak-kelenek e nagy hangú akarnokok, hogy elkápráztassák a látásra gyöngé szemeket! . . . Még a keresztyenség tiszta, szent palástját sem utálják magokra venni ők, akiktől oly távol van a keresztyenség, mint Pál apostoltól a béliáság. . . Nem elég, hogy a profán világ gonosz matadorjai a világháború vérözönébe fulasztották Krisztus szívének fő-fő attributumát: a szerető jóságot, ezek a törpe óriások azzal is diszkreditálják a keresztyenséget, hogy ők fogják azt diadalra juttatni, ők, akik a gyűlölet sarát dobálják mindenkire, aki nem tartozik az ő táborukhoz.

Igenis nemzet és világ megújítható s konzerváló a keresztyenség; de csak az a keresztyenség, amely az első századok martírjainak vérkereszttségéből idáig élt emberi nemünk legjobbjainak szívét-lelkét minden zugában, minden atomjában áthatotta, s mely nem nézett s nem néz személyt, vagy nemzetet, de látta s látja, szerette és szereti minden Isten képére teremtett valóságban a testvér embert. Az a keresztyenség, amely mellett oly „gyönyörűen“ megférnek a faji, vallási felekezeti, párt és osztály érdekek, s amely holmi numerus klazuszokkal igyekszik gátat vetni. Istentől, az emberiségbe adott energia széles alapok kifejlődésének s tökélyesülésének, az a keresztyenség nem *kriszianizmus*, hanem *antikriszianizmus*. Az apostolok keresztyensége előtt nem volt sem zsidó, sem görög, sem szolga, sem szabados, hanem mindnyáját egynek tekintette a Krisztusban.

Hol van ma ez a keresztyenség? . . . Még köztünk, még a mi aklainkon belől sincs meg. Hiszen pásztorok és nyájak mint dúvadak viselkednek egymással szemben. A paganizmus tövises bozótjaiban csattogtatják egymásra éles fogaikat, ahelyett, hogy az Úr kies mezején legelésznének, a pásztorok-pásztorja szelíd vesszeje alatt.

És mi még jobb, boldogabb idők után epekedünk! Sárba tiport nemzetünk megtisztulását, újra éledését; anyaszentegyházunk virulását, az erkölcsök megnevelését, a szívek neki viaskodását, a lelkek isteni célokért hevülését várjuk! Kiktől? . . . A Béliál fiaitól? . . . A viszály magvainak hintegetőitől? . . . A haragnak és gyűlöletnek, a vak szenvedélyeknek s indutoknak a rabjaitól? . . . Nem láttam én még gyom magvakat, hogy kenyért adó kalásztenger fejlődött volna ki belőlük. S nem láttam én még mocsárt amelyben méz csorrantó gerezdek érlelődtek volna meg.

Nagytiszteletű és méltóságos egyházmegyei közgyűlés!

Mi a krisztusi eszmék letéteményesei vagyunk, azoknak kell lennünk, ha nem akarunk gúnyt üzni evangéliomon fundált szent vallásunkból s konstituált egyházunkból. Akkor hát ne csak „letéteményesei“ legyünk a krisztusi eszméknek, hanem

éljünk is azoknak; mert különben kriptái maradunk csak. Hordozzuk, tenyesszük, plántáljuk, terjesszük tovább-tovább a krisztusi érzést, krisztusi indulatot, krisztusi termékenyítő, elevenítő, újjászülő energiát, akkor . . . akkor fogunk hivatásunk magaslátán járni-kelni, teremteni, építeni; különben pedig csak szelet vetünk és vihart aratunk minden téren.

Pásztor és nyáj, egyházi és világi rend egybeolvadva legyen valóban királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép, hirdetve *Annak* hatalmas dolgait, ki a sötétségből az Ő csodálatos világosságára hívott el bennünket. (I. Péter 2. 9. Akkor leszáll reánk az Úrnak áldása, mint harmat a Herman hegyére; leszáll tiptrott hazánkra, nemzetünkre s újra éled, mint a nyári eső után a tikkadt lilium; leszáll anyaszentegyházunkra s cédrusok nőnek ki talajából, emberiségünk díszül, nemzetünk erősségül s Istennek dicsőségül . . .

Szomorúan emlékezem arról a vesztéséről, mely közelebbről egyházmegyénket érte Hatvany József ig. tanító s a kedves ifjú Kozma Pál sirba hervadásával. A jó, nemes lelkek emlékét örökítjük meg s elvesztésük fölötti részvétünket közöljük az utánuk búsongó szeretteikkel. Az 54 évi fáradozás után nyugalomba vonult Váradi Antal kabai tanító atyánkfiait kísérjük megérdemelt tisztos nyugalomába hálás elismerésünkkel; a súlyos, gyógyíthatlan betegség miatt nyugalmazott Dabis Antal bakonszegi tanító atyánkfiaitól pedig vegyünk búcsút bánatos érzések közt.

Ezek után elnök társam Ömlőssége nevében is szívesen köszöntve mindnyájokat, közgyűlésünket megnyitottnak nyilvánítom.

1923 október 26.

F. Varga Lajos,
esperes.

A debreczeni lelkésztestület határozatai a temetési liturgia és a lelkipásztori látogatások kérdésében.

Az O. R. L. E. elnökségének ezévi nagyfontosságú körkérdései közül a fenti kettővel a debreczeni lelkésztestület már a sárospataki orsz. közgyűlés után foglalkozott; szolgálatot vél azonban tenni a köznek, hogyha rájuk vonatkozó határozatait ez úton a tágabb nyilvánosság elé is odabocsátja:

I.

A debreczeni református lelkésztestület avégből, hogy a halottaknak hitvallásainkban is megkívánt „tisztességes eltakarítása“ botránkozások nélkül, ékesen és szép renddel, Isten dicsőségére és a hívek valódi épülésére és vigasztalására menjen végbe,

avégből, hogy a magyar református egyházi temetések liturgikus részében a századok során fölburjánzott, evangéliomellenes és antikálvinista ferdeségek, az óhajtván várt lelki ébredés és egyházmegújulás egyik előfeltételként, rendre kigyom-

lálhatók legyenek. illetőleg azoknak lehetősége a minimumra szoríttassék.

avégből, hogy az Isten igéjének mindenek-fölött való tisztessége református liturgiánkban ezen a téren is helyreálljon,

egyben avégből is, hogy a mai időknek és körülményeknek megfelelően a mai ember lelki állapota is több figyelemben részesüljön:

élénken óhajtja és lehetőleg sürgősen megvalósítani kívánja a temetési liturgia országos egységesítését s ezzel együtt a liturgiai kötöttséget is. Ezt a kötöttséget azonban teljes egyöntetűséggel csak a liturgia formájára és menetére nézve kívánja érvényesíteni oly módon, hogy a temetési szertartás egységes és kötelező rendje a következőképpen megállapíva: a) Háznál vagy templomban: Gyülekezeti ének. — Előfőhá-z. — Bibliaolvasás votummal bevezetve. — Rövid imádság. — Miatyánk. — Áldás. — Gyülekezeti ének. — b) A sírnál: Gyülekezeti ének. — Bibliaolvasás 1. Kor. 15.-ből. — Apostoli Hitvallás. — Áldás. — Gyülekezeti ének. — *Öngyilkosok, hitől szakadtak, cégtáras bűnösök felett* még ez a liturgia-forma is megrövidítendő olyképen, hogy a háznál, illetőleg templomban végzendő részből elhagyandó az imádság (kizárólag a Miatyánk maradván meg) — a sírnál végzendő részből az 1. Kor. 15.-ből való lectio; az áldások pedig mindkét esetben egészen általános és a gyülekezetnek szóló bibl. votumokkal helyettesítendő. Megrövidíthető még ez a liturgia-forma a családtagok komolyan indokolt kívánságára is, oly módon, hogy belőle a lelkész szabad imádsága elhagyható.

Ezen liturgia tartalmi részét illetőleg lelkésztestületünk átértve azt, hogy az evangéliumi „okos istentisztelet“ tartalmi elemei betűszerinti merevséggel előre meg nem köthetők, mint semmi más, úgy ez esetben sem, tiszteletben kívánja tartani a liturgus Szentlélek-vezérelte szabadságát és pastoralis prudenciáját — úgy azonban, hogy mértékadó példa gyanánt a legáltalánosabb típusokra vonatkozó kész mintaszerű formulákat —, melyek lehetőleg a régi, klaszikus hazai és külföldi liturgia-kincs fölhasználásával készüljenek a lelkészek használatára zsinati approbatioval hivatalosan mielőbb kiadatni kíván.

Fentiekből kifolyólag a puszta énekszóval vagy elmélkedésszerű imával történő temetést lelkésztestületünk elégtelennek, a református kultusz bibliai alapelveivel ellenkezőnek tartja,

viszont halotti beszédek tartását az e téren csaknem elkerülhetetlen kísértésekre és botránkozásokra tekintettel, általában mellőzendőnek véli és csak a lelkész felelősségérző belátásától mérlegelendő kivételes esetekben tartja átmenetileg (mindig bibliai textus alapján) helyénvalónak.

Beható és eredményes gyülekezetnevelés útján lelkésztestületünk elérhetőnek véli azt a szerinte legideálisabb állapotot, hogy maga a halott el-takarításával végződő temetési szertartás a fent javasolt keretek között a lehető legrövidebbben és legegyszerűbben menjen végbe; később azután,

egy megfelelőbb lélektani helyzetben, történjék az arra alkalmas halottról részletesebb szerető megemlékezés, természetesen mindig az Isten igéje alapján, házi istentisztelet, vagy, hogyha a közéletben és a gyülekezetben kiváló szerepet vitt halottakról van szó, istentiszteleti jellegű emlék-ünnepély formájában.

II.

A debreczeni református lelkésztestület az intenzív lelki gondozó munka legfőbb tényezőjének a rendszeres lelképásztori látogatást tartván, amelynek teljes gyakorlatba hozása a mai tömeggyülekezetben s kevés lelkészi állással lehetetlen, lelkiismereti kötelességet teljesít, mikor a debreczeni református gyülekezet mélyebb érdeklődése s *sürgős* teendője tárgyául a lelkészi állások egyéb szempontokból is szükséges szaporításának ez idő szerint mindenkinek felette álló nagy kérdését jelöli meg.

Iskola

A gyermekistentisztelet.

Ma a vasárnapi iskola és gyermekistentisztelet különös jelentőségű probléma egyházunk életében. Sokan e kettőtől várják egyházi életünk megújulását.

Bizonyára rendkívül nagy kérdés, miként sikerül egyházunkban Isten igéjével magunkhoz kapcsolni a gyermekeket, miként tudjuk a gyermekek lelkét átítatni az evangéliom vizével, Krisztus tudományával. Hogy e téren valóban maradandó hatásokat támaszthassunk, ahhoz nem elég a vasárnapi iskola és gyermekistentisztelet. Leglényegesebb kérdés e mellett, hogy a szülékben mily mértékben ébreszthetjük fel a szunnyadó hitet. A gyermeki léleknek igazi talaja ugyanis a szülői kör. Lehet a mi vasárnapi iskolánk bármily vonzó, gyermekistentiszteletünk bármily szívhez szóló: ha a szülői ház hitelenségtől hangos és erkölestelenségtől kábult, minden munkánk pusztakártyavár marad, mely otthon játszva omlik össze. Ha csak a gyermekekkel foglalkozunk, a levegőbe építünk. A gyermekekkel karöltve, sőt már megelőzően a szülék hitét, hűségét stb. kell ébresztgetnünk, építgetnünk. Mint a kertész előbb a talajt javítja és készíti elő, hogy a csemetét beültesse és benne gondozza, ápolja, nevelje, nekünk is a gyermeki lélek állandó talaját kell megmunkálnunk.

Természetes, a szülei lelkek ébresztgetése mellett szüntelenül hatásunk alatt kell tartanunk a gyermekeket. E célt szolgálják a vasárnapi iskola és a gyermekistentiszteletek.

Ez alkalommal csupán a gyermekistentisztelettel kívánok röviden foglalkozni.

A gyermekistentisztelet az az alkalom, mely a parányi szíveket, lelkeket hivatva van a templomhoz kapcsolni. Tévednék, ha azt mondanám csu-

pán. Istenhez emelni. Igen, Istenhez is kell emelni. Az egész gyermekistentisztelet céltalan és semmitérő, ha Istenhez nem emelte a gyermekek lelkét. De ugyane magasztos szent célt szolgálja a vasárnapi iskola, minden vallásóra, sőt ezt az egész iskolai és családi nevelés, ha azt valami modern tévedés meg nem mételte. A gyermekiistentiszteletnek tehát figyelmen kívül nem hagyható nagy jelentősége, hogy úgy végezze Istenhez emelő nagy munkáját, hogy egyben a templomot, mint gyülekezeti helyet, mint az Isten imadásának külön rendeltetési helyét megszerettese, hogy oda vágyakozzék.

Az említett célt egyedül azáltal érhetjük el, ha gyermekistentiszteletünket teljesen a gyermekek értelméhez és kedélyéhez alkalmazzuk. Nehéz, nagy feladat. Gyakorlatlanok vagyunk benne. Mi megszoktuk, hogy a templomi istentisztelet nagyon méltóságos legyen. Elmékedésünk túl emelkedett, mély értelmű, magas szárnyalású. Nehéz leszállanunk a gyermeki értelemhez, a fejletlen, kibontakozni készülő lélek világához. Pedig le kell szállanunk! Így lopjuk be szavunkat, értelmünket, érzésünket, hitünket a gyermek bensejébe; így viszszük be oda magunkkal a Krisztust, így kötjük magunkhoz a gyermeket és így szeretettjük meg a gyermekkel Isten imadásának választott helyét, a templomot.

Ha azt mondjuk a gyermeknek a templomban, ami felé érdeklődéssel fordítja figyelmét, ha úgy beszélünk neki az Istenről s az ő tiszteletéről, hogy gyermek értelmével felfoghatja, megértheti, feldolgozhatja s ha beszédünket vonzóvá, lebilincselővé tesszük, ha felhozott képeink a gyermekek életéből valók s a hallgató gyermekek életébe beilleszthető: jól érzik magukat gyermekeink a templomban, kedves, maradandó emléket visznek el magukkal a templomból s érdeklődés, nemes, tiszta, hogy úgy mondjam, szent érdeklődés és vágy köti lelküket a templomhoz.

Nagytiszteletű urunk már idős ember, ki előhaladott kora miatt mondott le néhány évvel előbb az esperességről, de az én tanítói lelkemben is maradandó emléket hagyta a közeli vasárnapi gyermekistentisztelet nagyon sikerült megtartásával.

Egyik a gyermekek által is ismert reggeli imával kezdte az istentiszteletet. Felhívta a gyermekeket, hogy csendesen magukban mondják utána. Majd 2 Királyok 2: 19—24. bibliai rész alapján igen egyszerűen, leereszkedve, világos értelemmel, a gyermekek kedélye szerint elmékedett a gyermekek magaviseletéről, mely veszedelmet hoz a gyermekre és józan, természetes következtetéssel vonta le a tanúságot. Záróimájában mintegy állandósította beszéde hangulatát.

Valamennyi első osztályos gyermek is lebilincselve figyelt és magával vitte haza a bibliai történetet és tanúságát. Ezt a templomban tanulta. Emléke a templomhoz kötötte és vágy támadt benne, hogy hasonló lelki gyönyörűség végett máskor is templomba mehessen. Délután a

nagytiszteletű úrtól vett következtetéssel intették a gyermekek egyik eltévedt és csúfolódásra vete-medett tanulótársukat. Szóval a délelőtti tanítás célját érte el.

Le kell szállnunk a gyermekhez. Imánkban, elmékedésünkben, tárgyunkban a gyermek lelkéhez kell férköznünk, mintegy gyermekké kell lennünk a templomban, hogy a templomhoz kössük gyermekeinket.

Ha ilyen vonzóvá, maradandó emléküvé tehetjük templomi gyermekistentiszteletünket, a templomot azzá tesszük gyermekeink számára, aminek mindnyájunk előtt lenni kellene: kedves otthonná, hova vágyunk, szívesen megyünk, melynek hangulata végig kísér bennünket az életben és tetteinken, egész életünkben befolyás alatt tart.

Kár, hogy a tél hidege majd sok akadályt gördít annak elébe, hogy a templom nyájas, barátságos, kellemes otthona legyen gyermekeinknek.

Kenderes.

Szabó Lajos,
tanító.

A kollégiumi énekkar ünnepélye.

November 20-án d. u. 5 órakor tartotta meg kollégiumunk kántusa évfordulós ünnepét boldog emlékeztető Vajdai Nagy Lajos és felesége Dobozy Erzsébet emlékeztetere. A pódiumon mintegy negyven lelkes dalos diák helyezkedett el a Mácsai Sándor kollégiumi énektanár s karnagy vezetése alatt. Az Engesszer gyászénekének bús-komor akkordjai nyitották meg a műsort, melynek elhangzása után dr. szentpéteri Kun Béla egyetemi tanár s az énekkar felügyelő tanára tartott ünnepélyes megnyitó beszédet, melynek tartalma mindvégig lebilincselte a szép számú közönség megérdemelt figyelmét. Kiváló érdekességet kölcsönzött a jeles beszédnek az a fényesen sikerült megemlékezés, melynél fogva az énekkar-alapítványtevő Vajdai Nagy Lajos és nejeéről történt hálás és meleg megemlékezés után a műsoron a 2-ik helyen álló dal ismertetésével kapcsolatban reá mutatott arra, hogy a debreczeni kollégium diáksága milyen jeles, kiváló reményekre jogosító fiatal költőket adott a nemzetnek. Fájdalom, a sorra megnevezett 3 ifjú költő egytől-egyig korán sírba dőlt, a mi irodalmunknak nagy veszteséget okozott. E három ifjú költő Nagy Imre, kinek hatyúdálát az énekkar a következő számban mutatja be, a másik miskolczi Kovács Gyula, a harmadik Zsutai János. A két elsőnek halálát a nélkülözés idézte elő, a harmadikat egy beteg szenvedély temette a Duna sírhullámaiba, amely szenvedély kielégítése végzetesen tragikus tette ragadta a szerencsétlen ifjú embert.

Nagy Imre már országos hírre tett szert pályanyertes költeményével, de amikor a dicsőség híre hozzá juthatott volna: már megírta örök szépségű hatyúdálát s „Hullt göröngy a hamvadó havára, alszik ő s nem ébredt fel zajára.” Itt a

felügyelő tanár megindítóan tette szavá a diáknyomort, mely épen napjainkban nagy mértékben szedi áldozatait. A szomorú helyzetnek rajzolása mely nyomokat hagyott a közönség lelkében.

Jelezte a megnyitó beszéd, hogy a Vajdai Lajos alapítvány tőkéje a leromlott koronaérték mai erejében felette kicsinyke csekélység (37 K 50 f.). Ez indított több nemes lelkű érdeklődőt, hogy a jutalmul ezen az ünnepélyen kiosztásra kerülő díjat jelentékeny adományával tekintélyes összegre emelje. Gálóczy Zoltán úr rokonai körében gyűjtést eszközölt, melynek eredménye (7000 K) ezen az ünnepélyen osztatott ki az arra érdemes énekkari tagoknak. Hálás elismerés illeti Gálóczy Zoltán urat és adakozó társait. Megemlítette a felügyelő tanár, hogy az énekkari alapítványok növelésére a Dobozy örökösök, közöttük Hanke Aladarné úrnő 30,000 koronát adományoztak.

A Nagy Imre hattyú-dala mélyen búsongó érzéseket váltott ki a közönségnél. Úgy látszik, mintha az ünnepély minden száma ilyen hangulat keltésére lett volna szánva. Boda Ferenc hittanhallgató drámai hatással szavalta el Petőfi Jegygyűrű című költeményét. Majd a Baja Mihály szövegét Varga József megzenésítésében régi torhalottas cím alatt zengte el az énekkar. Ezeknek a számoknak búsongó hangja után alig sikerült vidámabb hangulatba hozni a közönséget a Solymosi József hittanhallgató, különben elismerően sikerült vígszavalatának bár a végső szám (Népdal-egyveleg, szövege Baja Mihálytól, zenéje s férfikara áttétele Murgács—Mácsaitól) hathatósan közreműködött arra, hogy vídamságot csaljon ki a jelenlevők szívéből. Most is betelt a régi nóta: „sirva vígad a magyar”. R. S.

Kortünetek

Ravasz Lászlóra senki sem foghatja rá, hogy harckereső természet volna, de még azt sem, hogy amit mond, olesó tapsok reményében mondja. Mert egy az, hogy neki igazán nincs oka keresni az alkalmat a maga ünnepeletetésére, más meg, hogy ha a tapsok csábitanak, neki inkább az ellenkező irányba lehetne beszélni. Azt is mindenki megértheti, hogy nála igazán nem szólam, mikor a katolicizmusban rejlő nagy vallási értékekről beszél, nem nehéz tehát felfogni, mekkora kétségbeejtően komoly okai vannak arra, hogy szükségét látja az ellenreformáció jelenségeiről, minden protestáns nagyságnak a destruktív kalapja alá foglalásáról szólni. Az volna a természetes, hogy ennek a tüneményesen ragyogó elmének és sokszoros bizonyossággal megpróbált békeszerető léleknek jajkiáltása gondolkodóba ejtse római katolikus vallású magyar testvéreinket is. És mi még azt sem merjük remélni, hogy legalább a református magyarokat egy táborba terelje. Vagy, hogy ezt méltán kevesebb okkal remélhetjük?

Destruktív lesz egyébiránt, ha ugyan már nem az, maga Ravasz püspök is, és a keresztyén nemzeti egységtől hangosak őt is épenúgy megkísérlik bántalmazni vagy legalább kifigurázni, mint mindenkit, aki elég merész a maga fejével gondolkodni. Mintahogy ki akarták kezdeni jó Révész Imrét is, mivelhogy a Prohászka Ottokár tanítását nem vállalja szentírásnak. Jó szerencse, hogy Ravasz László bármilyen szelid lélek, sokkal keményebb tölgy, semhogy minden szélzizegésre megrendüljön. Aztán meg, akárhogy fogják mondani destruktívnak, ő már akkor is mindenki szemében Ravasz László marad.

A lejáratni akarás kora egyébként már maga van lejárában. Országszerte lehet látni ennek bizonyosságait, — itt Debreczenben különösen. Még három esztendeje sincs, hogy meg akarták szégyeníteni Debreczen város egyik főtisztviselőjét s mikor ez ellen a város képvisellete tiltakozott, azt mondták rá: persze, a zsidók. Most ugyan ezt az embert majdnem egyhangúlag emelték a civisek a polgármesteri székbe, pedig a választók közt a numerus clausus szerinti mértékkel sincsenek zsidók s pedig a kis számmal ellene szavazók közt voltak olyanok is, akiket igazán nincsen ok ellenfordalmároknak állítani. Lehet még olyan idő is, amikor restelkedni fog az, akit sohasem mondtak destruktívnak.

Külföld

Skótország protestáns intézete (The Protestant Institute of Scotland) november 13-án megkezdte ismeretterjesztő előadásait. Az előadásokról előzőleg syllabus jelent meg, mely a következőket foglalja magában: főtárgy „A reformáció hajnalhasadása”; előadó Dr. J. Mackinnon, elnököl Dr. W. A. Curtis, aki a zürichi konferencia óta Edinburghban Dr. J. Macdonald Webster után a legelkesebb, legrajongóbb esodálója és barátja a magyaroknak. A megnyitó előadás „A reformáció kezdeményezői” nov. 13-án tartatik a prot. intézeti teremben (Edinburgh); az előadások minden héten kedden tartatnak dec. 11-ig a következő címek alatt: „Wiclifnek, mint reformátornak korábbi munkája és tanítása”; „Wiclifnek, mint reformátornak későbbi munkája és tanítása”; „Husz János és a reform-mozgalom Csehországban”; „Husz kihallgatása és halála”; a sorozat második szakasza 1924 jan. 8.—febr. 19-ig tart ezekkel a tárgyakkal: „Reformáló szekták és a Lollard-, Waldens-Isten barátai szerzetes rendek”; „Saronarolla mint reformátor”; „A humanista mozgalom mint előkészület a reformációra”; „A pápaság a reformáció előestéjén”; „A hallgatók írásbeli vizsgálata”; zárógyűlés, a jutalom kihirdetése és kiosztása; minden tanulót, fiatal embert és leányt érdekel a tárgy; az előadás ingyenes és a nagyközönség is résztvehet az előadáson; 4, 3, 2, 1 font sterlingnyi jutalom kerül kiosztásra olyan rendes tag részére,

aki a zárt írásbeli vizsgán a legjobb eredményt mutatja fel; jutalom-könyvek is osztatnak ki a jobb eredményt felmutatóknak; — a pályázat feltétele 1. az, hogy a pályázó rendszeren hallgassa az előadásokat az egész sorozaton át; 2. a záróvizsgán tegyen írásbeli vizsgát; 3. az előadó maga fogja elbírálni azt, mennyiben van vonatkozásban a dolgozat az előadással és érdemes-e jutalomra.

P. K. J.

Halottaink

Papp-Váry Eleménné, aki a magyar Hiszek-eggyel, mint egy magyar Debora a csüggeteg honfiak hitét lánggra gyújtotta, elhunyt. Emlékét minden magyar áldva őrizi.

Dr. Tóth Imre ügyvéd, a hevesnagykunsági egyházmegye tanácsbírája életének 56., boldog házasságának 27. évében egy esztendei súlyos szenvedés után folyó hó 15-én Mezőtúron elhunyt. A boldogultat, aki családjának, egyházának és a társadalomnak éltető lelke volt, özvegye, négy gyermeke, veje és széleskörű rokon-ága gyászolja.

Kósa Alka, Kósa Zsigmond komlódtótfalui lelkipásztortársunk 8 éves fiaeskája folyó hó 13. napján hét napi kínos szenvedés után jobblétre szenderült. Értelmes, okos gyermek volt, akinek távozása mélységes fájdalommal tölti el a szerető szülék, testvérek és nagyszülék szívét.

Répás Béluska, Répás Pál gyomai lelkipásztortársunk parányi fiaeskája hét hónapos korában folyó hó 15-én menyeyi Atyjához költözött. Az Úr végéremehetetlen akaratan való gyermeki megnyugvás legyen a csapással sujtottak vigasztalása.

Legyen áldott emlékezetök!

Különfélék

Dr. Veress István tanítóképzőintézeti igazgatót meleg ünneplésben részesítette intézete abból az alkalomból, hogy betöltötte igazgatóságának tizedik évét. Az ifjúság jókívánatait Dr. Bartha Károly tanár, a tanárkar üdvözlétét Dr. Varga Jenő tanár tolmácsolta. A növendékek értékes ajándékkal kedveskedtek atyai jóságú igazgatójuknak, aki meghatóan köszönte meg a szívből jövő kedves megemlékezést. Dr. Veress István igazgatósága alatt a háború éveiben az intézet hatalmas lendületet vett, a békekötés után bekövetkezett nehéz idők azonban erősen éreztették hatásukat az intézet életében elannyira, hogy mai erőteljes és a jövőre biztató formájában megmaradása az erélyes, gondos és körültekintő igazgató érdeme. A jubilánsnak őszintén gratulálunk.

Madách emlékére ülést tartott f. hó 15-én a Tisza István Tudományos Társaság I. osztálya, amely ülésen Dr. Pap Károly egyetemi tanár Ma-

dách és Az Ember Tragédiája címen tartott tartalmas irodalomtörténeti tanulmányt, Dr. Mitrovics Gyula egye emi tanár pedig az egység és sokféleség esztétikai elvét fejtegette világosan és megkapóan Az Ember Tragédiájában.

A püspöki javadalom emelésére a sarkadkeresztúri egyházközség el atározta, hogy évenként 25 kg. búza árat eljuttatja püspökünkhöz. A napokban be is érkezett ez a múlt évben megszavazott összeg. Nem nagy summa a mai megélhetési viszonyokhoz: azt azonban mindenesetre igazolja, hogy bármily kicsiny a gyülekezet, tud anyagi áldozatot hozni, ha akar s ki tudja mutatni szeretetét az irant, akit szívébe zárt.

Tájékozásul nem érdektelen tudni, hogy az egri róm. kath. püspöki egyházmegye papsága az 1922. évi dec. 31-i jövedelmének 32%-át, azaz közel 32 millió koronát fizet ez évben papnyugdíj-intézeti járulékbán.

Örömmel adunk hírt arról, hogy a tiszaszentmártoni kis gyülekezet megértvén a mai helyzetet s méltányolván a Lapunk által végzett munkát, Lapunk számára a 2000 K előfizetésen felül 6000 K adományt küldött. Ilyen megértés mellett nagyobb terjedelemmel elevenebb lapot tudnánk adni.

Tiszasassnak örömnépe volt folyó év nov. 11-én. Templomát 143 q búza s némi pótköltséggel kijavíttatta. A felavatási ünnepélyen megelőzőleg — szombaton — a tiszauagi lelkészi kör területéről 7 egyházból volt presbiterek konferenciája. Horváth Sándor tiszauagi lelkész prédikált, Tóth László nagyrévi, Komlósi Gábor tiszasassi, Harsányi Pál gyomai lelkészek lelkes előadásaikkal mindvégig ébren tartották a figyelmet. Másnap a templomavatási ünnepélyen imádkozott Harsányi Pál esperes, prédikált Török Imre esperes, úrvacsorát osztott Toth László nagyrévi és Komlósi Gábor tiszasassi lelkész. Az én tollam kic-i leírni azt a hatást, mit az elhangzott beszédek tettek a szívekben, ami vis-zatükrözött az arcokon! Kilenc lelkész — köztük kettő esperes — volt jelen. Minden elismerés megilleti a tiszasassi egyházat, mely a múlt évben harangjait avatta fel. most meg templomát... Le a kappal az ily gyülekezet előtt!

A hevesnagykunsági egyházmegye a stóliakat, a kiadványok árat búzavalutában szabta meg, p. o. temetés imás 10 kg., beszédes 20 kg., énekszós 5 kg. búza ára, máskor kántori stóla a lelkészének fele. Keresztelés 5 kg. Esketés rendes időben és napon 10 kg., máskor 25 kg. Anyakönyvi kivonat 5 kg. Családi értesítő 10 kg. 4 adatig, azontúl minden adat 25 kg. búza ára a piaci ár szerint. De egyet elfelejtett — a készpénzfizetés értékét! P. o. a szántás meg lett váltva az elődöm idejében 2 frtért (4 kor.) holdként, ma 60 ezer koronaért szántanak föl egy holdat; hús, vaj, tej, faggyú, búza, árpa mind megváltva 760 koronában; ez a régi díjleléből az újba készpénzfizetés gyanánt ment át, holott az eredeti készpénz 50 korona volt. Ezt is valo-

rizálni kellene. Itt az egyházker. gyűlés, tegye jóvá, amit az egyházmegye elfelejtett! *Dr. Papp Károly*, lelkész.

A Kálviniisták Templomegyesülete f. hó 16-án az oratóriumban jól sikerült ünnepélyt rendezett, amelyen Dr. Hadházy Zsigmondné elnöknő kedves és tartalmas megnyitója, Nagy Lajos hitoktató szaválata után Dr. Baltazar Dezső püspökünk olvasta fel amerikai útjáról szóló naplójának azt a részét, amely a kimenetel akadályainak legyőzéséről számolt be. Előadása nagy élvezetet szerzett és értékes tanulságokkal szolgált. A Templomegyesületi vegyeskar énekét Baja Mihály hangulatos, csengő és mély érzésű költeményei követték. Az estély közönséggel zárult.

Új doktor. A szegedi Ferenc József tudományegyetemen a múlt hónap végén avatták summa cum laude államtudományi doktorné Gáborjáni Szabó Gábor tiszaszöllösi lelkipásztort, aki nemcsak jeles debreczeni diákoskodásával, hanem egyházépítő munkája mellett tudományos rangelnyerésével is díszére válik anyaszentegyházunknak. Vivat.

A soproni evangélikus theologiai fakultást folyó hó 11-én nyitották meg. Az ünnepélyes istentiszteleten közreműködött mind a három evangélikus püspök, akik közül Dr. Raffay Sándor tartotta az egyházi beszédet. A díszközgyűlést az egyetemi tanács jelenlétében tartották, ahol Dr. Nagy József rektor szólott a theológiának az egyetemen elfoglalt helyzetéről. Tóth Lajos államtitkár a vallás- és közoktatásügyi minisztérium kulturpolitikájáról beszélt, Dr. Pröhle Sándor theol. tanár pedig a theológiáról, mint tudományról értekezett. Az új fakultást az egyetemes református egyház részéről Csikez Sándor egyetemi tanár, a debreczeni református hittudományi kar nevében pedig Dr. Lencz Géza egyetemi tanár üdvözölte. Legyen működése áldásos!

Új esperes. Az alsózempléni egyházmegye Kiss Ernő sajtóhidvégi lelkészt választotta esperesének. A nagybuzgóságú ifjú vezető férfiút áldja meg munkájában az Úr!

A nyími, 153 lelket számláló leányegyház okt. 28-án avatta fel új harangját.

Palastalapot gyűjtenek a budapesti theol. akadémián igen szép eredménnyel.

Dr. Merkel Rudolf müncheni theol. m. tanár a héten Debreczenben időzött és több helyen tartott értékes előadást barátjának, dr. Lencz Géza egyetemi tanárnak tolmácsolásával. Így hetfőn, 19-én este a lelkésztestület összejövetelén képet adott a németországi állapotokról, esütőörökön delután a theol. ifjúságnak a miszió tudományos jelentőségéről beszélt, pénteken delután a Templomegyesületben tartott velített képes előadást a keleti misszióról, vasárnap delután pedig a Kossuth-utcai templomban vallásos estélyen beszél. Időzése értékes reánk nézve, vajha kedves emlékű lenne neki.

Kitüntetés. A Kormányzó Öföméltósága Kátay — — — dunaszentgyörgyi lelkipásztort, tolnai esperest kormányfőtanácsosi címmel tüntette ki.

A kiváló lelkész és adminisztrátor eme méltóságához őszintén gratulálunk. Ad multos annos!

Lelki dolgok. Ij. Victor János a diakonisszaügy országosan ismert nevű titkára, e címen adta ki négy beszédét, melyet év elején a budapesti Kálvin-teri templomban mondott el. Tárgyuk: Emlékeink; Örömeink; Fájdalmaink; Reményeink. Szerző neve megfelelő ajánlás e füzet komoly értéke feől. A 48 oldalas nagy 8-adrét alakú füzet ára az átlagosnál jóval mérsékeltebb. Megszerezhető a Méliusz könyvesbolt útján.

Langlade református lelkész (cím Luneray, Seine Inférieure, France) háromtagú családjához magyar háziartási alkalmazottat keres. Kívánatos, hogy az illető németül is tudjon. Kívánatra a lelkész francia órákat ad neki. Utiköltségét megfizeti és Parisig (keleti pályaudvar = Gare de l'Est) elébe utazik. Ugyanő elfogad családi ellátásra franciául tanulni kívánó fiúkat vagy leányokat is. Érdeklődők vagy közvetlenül öhozzá (fenti címre), vagy dr. Révész Imréhez (Debreczen, Kálvin-tér 8.) forduljanak.

Debreczeni Képes Kalendárium. XXIV. évfolyam. Szinte kivétel nélkül debreczeni vonatkozású értékes tanulmányok gyűjteménye ez az évenként megjelenő almanachszerű kiadvány, amely gazdag tartalma mellett névtára miatt is nélkülözhetetlen. Ára 6000 K. A „Méliusz“ kiadása.

A Téli Ujság, népünknek ez a kedves téli lapja ismét beköszöntött. Ajánlanunk szükségtelen; maga ajánlja magát. Tartalma tanulságos, építő és hitelesítő. Szerkesztői Gönczy Béla vésztői és Marjay Géza békésszentandrás lelkipásztorok. Az előfizetési díjakat Hornyánszky Viktorhoz (Budapest, VI., Aradi-u. 14.) kell küldeni, ahonnan kívánatra mutatványszámot és teljes tájékoztatást kap minden érdeklődő.

A Heidelbergi Káté magyarázata prédikációk formájában. Előfizetés felhívás. Nagyon fontos munka jelenik meg sorozatos részletekben legközelebb a magyar könyvpiacra. A Holland-Magyar Református Bizottság ugyanis elhatározta, hogy a Heidelbergi Káténak a templomban való magyarázásának megkönnyítése céljából gazdag szellemi tartalmának és igazi református értékeinek közkinccsé tetele céljából lefordíttatja azt az 52 beszédet, amelyet a jelenleg élő legkiválóbb hollandi református lelkészek írtak s amely most, mint a Heidelbergi Káté legmodernebb nyelven írt magyarázata közkezen forog. Az a terv, hogy december közepén jelenik meg az első négy vasárnap magyarázata külön, hogy a Káté tanulmányozása már az év első vasárnapjától kezdve megkezdődhessék, azután pedig két, vagy három nagyobb kötetben az egész esztendőre szóló vasárnapi anyag. Felhívjuk tehát mindazokat, akik a Káté magyarázatok iránt érdeklődnek (lelkészeket, tanítókat, tanárokat, presbitereket s az egyház híveket egyaránt), hogy előfizetési szándékukat legkésőbb december 5-ig a Holland-Magyar Ref. Bizottsághoz, Budapest, IX. Ráday-utca 28.,

jelentsék be. Ezzel egyszermind jogot formálnak ahhoz is, hogy a magyarázatokat kedvezményes áron kapják, miután a bolti ár magasabb lesz. Az első 64 oldalas füzet, amely az év első négy vasárnapjára szóló magyarázatokot fogja tartalmazni, kedvezményes előfizetési ára 600 korona lesz. Rendelje meg mindenki minél előbb.

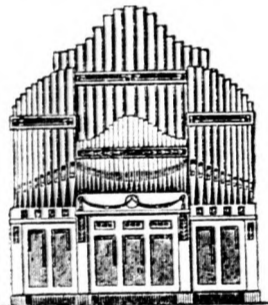
Kunhegyesen a hatalmas templomot palával befedték.

Naptarak. *Bethlen naptár* érdekes és változatos tartalommal jelent meg képekkel és tartalmas cikkekkkel, amelyek nemcsak a hazai viszonyokról tájékoztatnak, hanem külföldről — főként Hollandiáról — is értesítenek. A magyar református intelligenciának értékes lelki gyönyörűséget szerez. Ára 4000 K. — *A Magyar Keresztények Naptára* sok kedves és népszerű elbeszéléssel és mindenféle, magyar embert érdeklő tudnivalókkal, aktualis képekkel a Bethánia kiadásában megjelent. Alapára 130 K. — *Nagy Képes Családi Naptár* Buday Barna szerkesztésében az Új Barázda kiadásában gazdákat érdeklő ismeretekkel megjelent. — Ezek a naptarak kaphatók a Méliusz könyvkereskedésben Debreczenben.

Fittler Sándor

orgona- és
orgonasípkészítő
vállalata

Erzsébetfalva (Budapest mellett), Erzsébet-u. 23.

Készít elsőrangú gépezetes és legnyomású, tartós, nemeshangú

új orgonákat

művészi kivitelben. —

Hadicélokra elrekvirált és egyéb

orgonasípok

speciális készítése és szállítására.

Vállalja régi orgonák légnyomású rendszerre való átalakítását, kibővítését, javítását, tisztítását és szakszerű újra hangolását, valamint

orgonák évi jókarban tartását.

Villamos fűjtató berendezések készítése.

Harmoniumok és zongorák bármilyen javítása és hangolása szakszerű kivitelben. — Minden munkáért jótállást vállalok. — Felvilágosítással, tervzettel és költségvetéssel kívánatra készséggel szolgállok. — Munkám szakszerű végzését és pontosságát több egyház ajánlólevelével tudom igazolni.

10-6

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

(Másolat.) **FITTLER SÁNDOR**

orgona- és orgonasip-készítő vállalatának, Erzsébetfalva.

A Karczagi Református Egyház orgonájának hadicélokra elrekvirált sípjait és orgonánk tökéletes átjavításának, kitisztításának és hangolásának elkészítő és rendbehozó munkálatait az Ön cégjére bízom s Ön a munkálatokat mindnyájunk meglegedésére, szépen, jutányosan és jól végezte el, ezért cégét az orgona-építő egyházaknak jó lélekkel ajánlhatom. Karczag, 1923 szeptember 20. **Török Vince**, református lelkész.

Nélkülözhetetlen minden gyermeknek!

A bibliai kvartet játék

tartalmaz 48 lapot, mindegyiken 4 bibliai mondással. Minden mondás 4 lapon négyszer van meg, de mindig egy másik van legfelöl bekeretezve. Ha játék közben a négy ilyen összetartozó lap összekerül, ez egy kvartetet jelent s kikerül a játékból. Akinek a játék végén a legtöbb kvartetje van, az a nyertes.

A lapokat egyenletesen kiosztjuk. A kezdő, miután az esetleges kvarteteket már félrerakta, valamelyik társától kér egy lapot. Azt, amelyik éppen hiányzik a kvartethez. Pl. kérem a Mózes könyvéből azt az ígét, hogy: „Kezdetben teremté az Isten az eget és a földet”. Meg van írva Mózes első könyve, el-ő részének első versében. Az elmondásnak s a hely megjelölésének pontosan s később már kívülről mondva kell történnie. Ha az illetőnél ez az íge bekeretezve megvan, odaadja s az első tovább kér akár ismét tőle, akár egy másvalakitől. Ha valakinél a kért mondás nincs meg, ő reá száll a további kérés joga. A játék végső célja a 48 szép bibliai mondás pontos megtanulása.

Ezen igazán hasznos és tanulságos bibliai játékot a hamburgi magyar keresztyén misszió adta ki igen csinos és szép kivitelben.

Ára K 1000.— Kizárólag csak nálunk kapható.

32° (legkisebb alak)

Díszkötésű Zsoltárok megjelentek.

Rendkívül csinos, izléses és szép kivitelben, valódi arany metszéssel a következő kötetek kaphatók:

Csontkötés tokban	Alapár	K 20.—
Valódi bőrkötés	„	K 25.—
Párnázott vászon	„	K 12.—
Díszvászon hajlítható	„	K 8.—

Szorozatszám e héten 1800.

Méliusz könyvkereskedés Debreczen.